

Instituții politice

Ediția 4

- revizuită și adăugită -

Editura C.H. Beck
București 2020

Cuprins

Cuvânt-înainte	XI
Capitolul I. Instituții politice	1
Secțiunea 1. Explicații introductive.....	1
§1. Considerații generale privind noțiunea de „instituții”	1
§2. Noțiunea de „instituții politice”	4
Secțiunea a 2-a. Relația dintre „instituțiile politice” și „instituțiile juridice”	6
Secțiunea a 3-a. Importanța analizei instituțiilor politice	7
Capitolul II. Teoria puterii	11
Secțiunea 1. Organizarea statală a puterii.....	11
§1. Noțiunea de putere de stat.....	11
§2. Relația popor – stat.....	13
§3. Relația stat – putere de stat – putere politică	13
§4. Puterea politică și puterea de stat.....	14
Secțiunea a 2-a. Legitimitatea puterii de stat.....	14
§1. Teorii teocratice.....	14
§2. Teorii democratice	15
Secțiunea a 3-a. Trăsăturile generale ale puterii de stat.....	16
Secțiunea a 4-a. Teoria separației puterilor	17
§1. Apariție.....	17
§2. Conținut.....	18
§3. Criticile teoriei separației puterilor	18
Secțiunea a 5-a. Reglementarea principiului separației puterilor în constituțiile actuale ale statelor	19
Capitolul III. Partidele politice în sistemul constituțional	24
Secțiunea 1. Apariția și evoluția partidelor politice.....	24
Secțiunea a 2-a. Conceptul de partid politic	26
§1. Definiții propriu-zise.....	27
§2. Definiții sintagme.....	27
§3. Definiții formulate de actele normative	28
§4. Noțiuni conexe celei de „partid politic”	29
Secțiunea a 3-a. Partidele politice ca asociații.....	29
Secțiunea a 4-a. Partidele politice ca subiecte de drept	30
§1. Subiecte de drept public.....	30
§2. Subiecte de drept constituțional.....	30
Secțiunea a 5-a. Compoziția partidelor politice.....	31
Secțiunea a 6-a. Scopul partidelor politice	31
Secțiunea a 7-a. Rolul partidelor politice	34
Secțiunea a 8-a. Clasificarea partidelor politice	35
§1. Criteriul apartenenței membrilor la o anumită credință, ideal sau interes	35
§2. Criteriul căilor folosite pentru rezolvarea marilor probleme politice	36
§3. Criteriul compoziției partidelor.....	37
§4. Criteriul disciplinei votului membrilor de partid.....	38
§5. Criteriul originii partidelor.....	38

Secțiunea a 9-a. Pluralism politic și pluripartidism	38
§1. Pluralism politic	38
§2. Pluripartidism	39
§3. Bipartidism	40
§4. Partid dominant	40
Secțiunea a 10-a. Partidele politice în România	41
§1. Istoric	41
§2. Actualitate	41
Secțiunea a 11-a. Finanțarea partidelor politice	42
§1. Finanțarea publică (guvernamentală)	43
§2. Finanțarea privată (neguvernamentală)	47
§3. Controlul finanțării	48
Secțiunea a 12-a. Partidele politice la nivelul Uniunii Europene	49
Capitolul IV. Teoria statului (concept, apariția statului, legitimitatea, funcțiile și elementele statului)	54
Secțiunea 1. Diverse abordări în definirea conceptului de stat	54
§1. Abordarea teologică	54
§2. Abordarea filozofică	55
§3. Abordarea sociologică	57
§4. Abordarea juridică	58
Secțiunea a 2-a. Definiția statului	60
Secțiunea a 3-a. Apariția statului modern. Etapele formării statului	62
§1. Formarea statului	62
§2. Statul absolutist	64
§3. Statul național	64
Secțiunea a 4-a. Esența și legitimitatea statului	65
§1. Esența statului	65
§2. Statul ca instrument de dominare	65
§3. Conceptul de legitimitate a statului	66
§4. Originea puterii de stat	67
§5. Justificarea autorității statului	67
Secțiunea a 5-a. Funcțiile statului	68
§1. Concept	68
§2. Clasificarea funcțiilor statului	68
Secțiunea a 6-a. Elementele statului	69
§1. Teritoriul	70
§2. Populația	70
§3. Suveranitatea	70
Capitolul V. Teoria statului (forma de stat, caracterele statului român și organizarea lui administrativă)	74
Secțiunea 1. Forma de guvernământ	74
§1. Noțiune	75
§2. Monarhia	76
§3. Republica	77
Secțiunea a 2-a. Structura de stat	78
§1. Noțiune	78
§2. Statul unitar	78
§3. Statul federal	79

§4. Asociațiile de state	80
Secțiunea a 3-a. Caracterile statului român.....	81
§1. Stat național.....	81
§2. Stat unitar și indivizibil	82
§3. Stat suveran și independent.....	83
§4. Stat de drept.....	83
§5. Stat democratic și social.....	84
Secțiunea a 4-a. Organizarea administrativă a teritoriului României	85
§1. Noțiune	85
§2. Unitățile administrativ-teritoriale ale României	85
Capitolul VI. Sistemul electoral.....	90
Secțiunea 1. Drepturile electorale.....	90
Secțiunea a 2-a. Dreptul de vot.....	91
§1. Scurt istoric.....	91
§2. Situația actuală	92
§3. Regimul juridic al dreptului de vot. Trăsăturile votului	95
Secțiunea a 3-a. Dreptul de a fi ales	98
§1. Scurt istoric.....	99
§2. Beneficiarii dreptului de a fi ales. Regim juridic.....	100
Secțiunea a 4-a. Dreptul de a fi ales în Parlamentul European.....	103
§1. Condițiile aderării României la Uniunea Europeană	103
§2. Terminologie. Natura juridică a drepturilor electorale la nivelul Uniunii Europene	104
§3. Dreptul de a alege membrii Parlamentului European	105
§4. Dreptul de a fi ales membru al Parlamentului European	107
§5. Incompatibilități ale mandatului de parlamentar european	108
Secțiunea a 5-a. Tipuri de sisteme electorale	110
§1. Sistemul majoritar	110
§2. Sistemul reprezentării proporționale.....	114
§3. Sisteme mixte	115
Secțiunea a 6-a. Organizarea și desfășurarea alegerilor în România	116
§1. Cadrul legal	116
§2. Stabilirea datei alegerilor	117
§3. Stabilirea numărului, delimitarea și numerotarea circumscripțiilor și a colegiilor electorale	117
§4. Întocmirea listelor electorale și a registrului electoral.....	118
§5. Constituirea birourilor și a oficiilor electorale.....	118
§6. Constituirea secțiilor de votare	120
§7. Propunerea candidaturilor	121
§8. Întocmirea buletinelor și a ștampilelor de vot	122
§9. Campania electorală.....	124
§10. Desfășurarea votării	125
§11. Stabilirea rezultatelor votării și atribuirea mandatelor	127
Capitolul VII. Referendum.....	133
Secțiunea 1. Noțiune.....	133
Secțiunea a 2-a. Tipuri de referendum.....	134
Secțiunea a 3-a. Regimul juridic al referendumului în România.....	136
Secțiunea a 4-a. Procedura organizării referendumului în România	140

Secțiunea a 5-a. Natura juridică a decretului de stabilire a referendumului în România.....	144
Secțiunea a 6-a. Consecințele organizării unui referendum	145
Capitolul VIII. Parlamentul (apariție, competențe, structură)	149
Secțiunea 1. Apariția Parlamentului	149
Secțiunea a 2-a. Principiile parlamentarismului	150
§1. Principiul suveranității naționale	150
§2. Principiul autonomiei Parlamentului	150
§3. Principiul reprezentativității.....	151
Secțiunea a 3-a. Competențele Parlamentului	151
§1. Precizări generale	151
§2. Competența de legiferare	153
§3. Competența de stabilire a direcțiilor statale și juridice principale ale activității sociale, politice, economice și culturale.....	153
§4. Competența de alegere, formare, numire, avizare sau revocare a unor autorități statale	153
§5. Competența de control parlamentar.....	154
§6. Competența de conducere în politica externă.....	157
§7. Competența de organizare internă	157
Secțiunea a 4-a. Structura Parlamentului.....	158
Secțiunea a 5-a. Monocameralism sau bicameralism?	161
Capitolul IX. Parlamentul (organizare, funcționare, statut, dizolvare).....	167
Secțiunea 1. Structurile de lucru ale Parlamentului.....	167
§1. Precizări generale	167
§2. Grupurile politice parlamentare	168
§3. Birourile.....	169
§4. Comisiile parlamentare	170
Secțiunea a 2-a. Modalitatea de lucru a Parlamentului.....	170
Secțiunea a 3-a. Funcționarea Parlamentului	172
§1. Mandatul Parlamentului.....	172
§2. Sesiunea.....	172
§3. Ședințele	173
Secțiunea a 4-a. Statutul deputaților și al senatorilor	173
§1. Mandatul parlamentarului	174
§2. Incompatibilități și imunități.....	174
Secțiunea a 5-a. Dizolvarea Parlamentului.....	180
§1. Dizolvarea Parlamentului este o sancțiune?	180
§2. Cine poate dizolva Parlamentul	181
§3. Actul de dizolvare a Parlamentului.....	183
§4. Când nu poate fi dizolvat Parlamentul	184
Capitolul X. Parlamentul (actele Parlamentului)	189
Secțiunea 1. Actele Parlamentului.....	189
§1. Legile	190
§2. Moțiunile	190
§3. Hotărârile.....	191
Secțiunea a 2-a. Desfășurarea procesului legislativ.....	192
§1. Inițiativa legislativă	194
§2. Avizarea proiectului de lege sau a propunerii legislative.....	195

§3. Examinarea și avizarea proiectelor și a propunerilor legislative în cadrul comisiilor permanente	196
§4. Includerea proiectului de lege sau a propunerii legislative pe ordinea de zi a ședinței	199
§5. Dezbateră în plen.....	199
§6. Votarea legii	201
§7. Întoarcerea legii la prima Cameră sesizată	202
Capitolul XI. Puterea executivă.....	206
Secțiunea 1. Caracterizare generală.....	206
§1. Terminologie	206
§2. Rolul puterii executive	207
Secțiunea a 2-a. Structura puterii executive	209
§1. Executivul monocefal	209
§2. Executivul bicefal.....	210
§3. Structura puterii executive în România	210
Secțiunea a 3-a. Componenta puterii executive.....	211
§1. Caracterizare generală.....	211
§2. Componenta puterii executive în România	213
Secțiunea a 4-a. Guvernul României	213
§1. Procedura numirii.....	213
§2. Mandat.....	216
§3. Organizare și funcționare	217
§4. Statutul membrilor	218
§5. Actele Guvernului	219
Secțiunea a 5-a. Delegarea legislativă	222
§1. Caracterizare generală.....	222
§2. Delegarea legislativă în România	223
Secțiunea a 6-a. Răspunderea membrilor Guvernului	230
§1. Răspunderea politică	230
§2. Răspunderea juridică.....	231
Capitolul XII. Șeful de stat	239
Secțiunea 1. Caracterizarea instituției șefului de stat	239
§1. Caracterizare generală.....	239
§2. Evoluția instituției șefului de stat în România	240
Secțiunea a 2-a. Desemnarea șefului de stat	242
§1. Procedura desemnării.....	242
§2. Desemnarea Președintelui României	245
Secțiunea a 3-a. Mandatul șefului de stat	245
§1. Caracterizare generală.....	245
§2. Mandatul Președintelui României	246
Secțiunea a 4-a. Funcțiile și atribuțiile șefului de stat	249
§1. Funcțiile șefului de stat	249
§2. Atribuțiile șefului de stat.....	250
§3. Funcțiile Președintelui României.....	250
§4. Atribuțiile Președintelui României	255
Secțiunea a 5-a. Actele șefului de stat	260
§1. Caracterizare generală.....	260
§2. Actele Președintelui României.....	261

Secțiunea a 6-a. Răspunderea șefului de stat	266
§1. Caracterizare generală	266
§2. Răspunderea Președintelui României	267
Capitolul XIII. Curtea Constituțională a României	276
Secțiunea 1. Scurt istoric	276
Secțiunea a 2-a. Scop	280
Secțiunea a 3-a. Judecătoria Curții Constituționale	280
§1. Numărul judecătorilor și condițiile de acces la funcție	280
§2. Numirea judecătorilor	282
§3. Mandatul judecătorilor	282
§4. Incompatibilități	283
§5. Răspunderea judecătorilor	283
§6. Imunitatea judecătorilor	283
§7. Independența și inamovibilitatea judecătorilor	284
Secțiunea a 4-a. Organizarea Curții Constituționale	284
§1. Președintele Curții Constituționale	284
§2. Plenul Curții Constituționale	284
§3. Magistratii asistenți ai Curții Constituționale	284
Secțiunea a 5-a. Atribuțiile Curții Constituționale	285
§1. Modalitățile de acces la Curtea Constituțională	285
§2. Obiecția de neconstituționalitate	286
§3. Excepția de neconstituționalitate	287
§4. Alte atribuții ale Curții Constituționale	288
Secțiunea a 6-a. Procedura în fața Curții Constituționale	292
§1. Reguli generale	292
§2. Reguli speciale	292
Secțiunea a 7-a. Actele Curții Constituționale	294
Capitolul XIV. Autoritatea judecătorească	299
Secțiunea 1. Organele autorității judecătorești	299
§1. Instanțele judecătorești	299
§2. Ministerul Public	301
§3. Consiliul Superior al Magistraturii	302
Secțiunea a 2-a. Puterea judecătorească	303
§1. Noțiunea de justiție	303
§2. Noțiunea de putere judecătorească	304
§3. Principiile pe baza cărora se realizează justiția	305
Secțiunea a 3-a. Raporturile juridice dintre autoritatea judecătorească și celelalte autorități publice	314
§1. Raporturile juridice cu Parlamentul	314
§2. Raporturile juridice cu Președintele României	315
§3. Raporturile juridice cu Guvernul	317
Secțiunea a 4-a. Răspunderea magistraților	318
§1. Precizări generale	318
§2. Răspunderea civilă	319
§3. Răspunderea penală	320
§4. Răspunderea disciplinară	320

Capitolul I Instituții politice

Obiectivele de învățare ale Capitolului I

După studiul acestui Capitol de învățare veți reuși:

- să definiți noțiunea de „instituție”;
- să faceți o clasificare a instituțiilor;
- să distingeți între accepțiunea comună și accepțiunea juridică a noțiunii de „instituție”;
- să înțelegeți ceea ce înseamnă noțiunea de „instituții politice”;
- să aflați trăsăturile instituțiilor politice;
- să înțelegeți diferența dintre „instituțiile politice” și „instituțiile juridice”;
- să înțelegeți importanța analizei instituțiilor politice pentru dreptul constituțional.

Secțiunea 1. Explicații introductive

§1. Considerații generale privind noțiunea de „instituții”

1.1. Accepțiunea comună a noțiunii de „instituții”

Instituțiile sunt modele de relații sociale.

Instituțiile sunt forme organizatorice create de oameni în vederea realizării unor interese sau atingerii unor scopuri. Ele sunt modelele de relații sociale, relativ stabile și permanente. **Dicționarul explicativ al limbii române**

definește instituția drept o formă de organizare a raporturilor sociale, repetate și tipizate potrivit normelor juridice, stabilite pe domenii de activitate și oglindind caracterul istoric al orânduirii societății respective.

În sens general, termenul de instituție își are originea în termenii latini de „**institutio**” care însemna „a întemeia”, „a organiza”, „a așeza” și în cel de „**institutum**” care însemna „principiu de organizare”, „așezământ”.

Sociologul Émile Durkheim înțelege prin instituție, obiceiuri și practici sociale preexistente individului, care se impun în mod obiectiv. Alți autori, de data aceasta juriști, precum Marcel Prélot sau Pierre Pactet, definesc instituția, fie un ansamblu de

organisme și mecanisme existente într-o societate la o epocă determinată, fie un ansamblu sau complex de norme care se raportează la aceeași temă sau la același obiect și care prezintă o anumită unitate și stabilitate.

Juristul francez Maurice Duverger a definit noțiunea generală de instituție prin două elemente: un element structural și unul de credință. Din punct de vedere structural, instituțiile sunt modele de raporturi umane stabile și durabile. Ele se disting astfel de relațiile încheiate în afara oricărui model instituțional, care sunt ocazionale, efemere și instabile. Din acest punct de vedere, statul este văzut, spre exemplu, ca o instituție.

Așadar, un element fundamental al instituțiilor este faptul că ele sunt modele ale relațiilor sociale stabile și relativ permanente. Dar instituțiile nu pot fi definite numai prin elementul lor material, ci și prin prisma legăturii indisolubile dintre acesta și elementul de credință. Formarea unor instituții are la bază și o anumită credință (ex. Biserica – ea este o instituție ce se bazează pe un element structural și de credință a membrilor săi).

Crearea instituțiilor nu constituie un scop în sine, ci ea servește anumitor interese social-economice, ideologice, științifice etc. Varietatea acestor scopuri determină varietatea instituțiilor, acestea deosebindu-se nu numai după scopul urmărit prin înființarea lor, dar și după alte criterii, cum ar fi: etapa istorică în care apar și își desfășoară activitatea; țara în care funcționează; tradițiile existente aici etc. Ca exemple de instituții putem enumera: instituția vasalității, instituția senioriei, instituția sclaviei etc.

Definiția noțiunii de „instituție”.

Încercând o definiție a instituțiilor, am putea spune că acestea sunt **structuri și modele de relații sociale, relativ stabile, care persistă în decursul uneia sau mai multor perioade istorice și care funcționează, de regulă, pe baza unor reglementări scrise**, iar prin crearea lor se urmărește realizarea unor scopuri precise.

1.2. Clasificarea instituțiilor

Criterii de clasificare a instituțiilor.

Instituțiile pot avea mai multe funcții în societate, în raport de scopul pentru care ele au fost constituite. De asemenea, în raport de regulile care le coordonează activitatea, instituțiile pot diferi de la un stat la altul sau de la o perioadă istorică la alta. O clasificare a instituțiilor se poate face în funcție de mai multe criterii. Astfel:

a) în funcție de scopurile urmărite pot fi: instituții politice, instituții juridice, instituții religioase, instituții economice etc.;

b) în funcție de aria de acțiune, putem avea: instituții naționale (ex. Biserica Ortodoxă Română) și instituții internaționale (ex. Organizația Națiunilor Unite);

c) în funcție de recunoașterea lor juridică, avem: instituții oficiale (ex. partidele politice) și instituții neoficiale (ex. cluburi, facțiuni etc.);

d) în funcție de perioada de activitate, putem avea: instituții permanente (ex. Statul, Biserica etc.) și instituții ocazionale (ex. Inchiziția).

Toate aceste criterii și forme de instituții arată multitudinea situațiilor în care pot apărea instituțiile. Acestea se fac și se desfac în funcție de împrejurările istorice, politice, sociale și economice prin care trece societatea. Dintre formele de instituții enumerate, o importanță deosebită pentru dreptul constituțional o au instituțiile politice și cele juridice.

1.3. Accepțiunea juridică a noțiunii de „instituții”

Accepțiuni juridice ale noțiunii de „instituții”.

Accepțiunea juridică a noțiunii de „instituții” definește fie: a) un grup de norme juridice (ex. instituția căsătoriei, instituția prescripției, instituția cetățeniei etc.), fie b) o structură, o organizare (ex. instituția primarului, instituția prefectului, instituțiile bugetare, instituția Parlamentului etc.).

a) Ca grup de norme, instituția reprezintă un set de reguli juridice care au un obiect specific de reglementare. În acest sens, instituția juridică reprezintă parte a unei ramuri de drept sau obiect de studiu al unei ramuri de drept (ex. instituția juridică a proprietății, instituția juridică a moștenirii etc.). În doctrină, instituția juridică a mai fost definită și ca un grup de norme juridice, unite pe criteriul unui obiect comun de reglementare, obiect care îi asigură unitatea și permanența (*Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu*).

La începutul secolului al XX-lea, un teoretician al dreptului afirma că activitățile întreprinse de oameni pentru satisfacerea anumitor nevoi (individuale sau de grup), ce reprezintă interes din punct de vedere social, a determinat apariția instituțiilor juridice. Acesta este și motivul pentru care el definea instituția juridică drept un complex de norme juridice reglementând o serie de relații sociale și raportându-se la o nevoie individuală sau a colectivității, pe care aceste norme caută să o satisfacă și care servesc drept fundament (*Paul Negulescu*).

Fundamentul instituțiilor juridice.

Instituțiile juridice au ca fundament politica, religia și morala, dar nu se confundă nici cu instituțiile politice, nici cu cele religioase, nici cu cele morale. Unele instituții politice sunt și instituții juridice (ex. Statul, Parlamentul, Șeful statului, Guvernul, partidele politice etc.). În mod similar, unele instituții religioase (ex. Biserica, cultele religioase) sunt și instituții juridice, după cum, unele instituții morale au devenit și ele instituții juridice (ex. furtul și calomnia).

Constituția României folosește termenul generic de „instituție” atunci când vorbește despre instituțiile juridice. Astfel, în art. 155 alin. (2) prevede că „Instituțiile

prevăzute de Constituție, existente la data intrării în vigoare a legii de revizuire, rămân în funcțiune până la constituirea celor noi”.

b) Ca structură sau organizare, accepțiunea juridică a noțiunii de „instituție” are în vedere acele autorități învestite cu anumite funcții. De exemplu, vorbim de instituții bugetare (finanțate de la bugetul de stat) și instituții non bugetare (finanțate din alte surse decât bugetul de stat); despre instituții publice (ce urmăresc satisfacerea unui serviciu public) și instituții private (ce urmăresc satisfacerea unui interes personal).

Uneori, noțiunea de instituție juridică din dreptul constituțional este folosită și cu un sens ambivalent. Astfel, definim Parlamentul drept instituție juridică și atunci când avem în vedere setul de reguli juridice care reglementează modul de alegere, organizarea internă, activitatea și atribuțiile sale, dar și atunci când ne referim la organismul ca atare sau clădirea (ex. în unele state, imunitatea parlamentară îl protejează pe parlamentar doar în Parlament, adică în incinta clădirii Parlamentului).

§2. Noțiunea de „instituții politice”

Instituțiile politice sunt forme ale instituțiilor juridice.

Instituțiile politice nu sunt altceva decât forme prin care se exteriorizează puterea politică. Ceea ce determină natura instituțiilor politice este capacitatea acestora de a folosi puterea pentru realizarea unui interes general.

În lipsa instituțiilor politice puterea se exercită conjunctural, arbitrar și uneori conflictual, de către indivizi. Adevărata natură a instituțiilor politice constă în locul pe care acestea îl acordă legii, garanțiilor de echitate și libertate care ocrotesc viața și interesele cetățenilor.

Instituțiile politice sunt forme ale instituțiilor juridice pentru că politica este unul dintre fundamentele dreptului. **Politica** este știința și practica de guvernare a unui stat și reprezintă sfera de activitate social-istorică ce însumează relațiile, orientările și manifestările care apar între partidele politice, între diversele categorii și grupuri sociale sau între națiuni în vederea emancipării conceptelor proprii, în lupta pentru putere sau supremație ideologică. Politica reprezintă, de asemenea, orientarea, activitatea și acțiunea propriu-zisă a unui partid sau a unor grupări exercitată în domeniul guvernării problemelor interne și externe. Totodată, poate fi definită ca ideologie ce reflectă această orientare sau acțiune.

Dreptul este instrumentul de realizare a politicii.

Relația dintre drept și politică este una de interdependență, deoarece autoritatea publică, ca formă instituționalizată a puterii politice, are capacitatea de a crea și aplica normele juridice, transformând astfel dezideratele politice în imperative juridice. Autoritatea publică

crează dreptul corespunzător valorilor politice asumate și, prin aceasta, instituie autoritățile politice și juridice care să îndeplinească anumite atribuții în stat. Pe de altă parte, **dreptul este instrumentul de realizare a politicii.** Politicul este un

subsystem al sistemului social și conține următoarele părți componente: instituțiile, organizațiile politice și conștiința politică.

Instituțiile politice sunt instituții prin intermediul cărora se exercită puterea. Prima instituție politică este statul ca instrument social organizat. Partidele politice constituie instituția care, deținând dreptul de conducere a statului, poate transpune în practică programul de acțiune propriu.

Organizațiile politice sunt grupurile umane formale și informale care reprezintă categorii sociale mai largi, ce exercită influențe, presiuni, propagandă sau lobby în favoarea sau în defavoarea partidelor cu acces la conducerea statului.

Conștiința politică există simultan pe mai multe niveluri de structurare, și anume psihologia individuală politică, ca formă comună a conștiinței politice și ca formă structurată a conștiinței politice. Conștiința politică de nivel psihologic constă în cunoștințe politice rudimentare, locale, interese politice minore, norme cu aplicație redusă, sentimente politice specifice. Conștiința politică comună este dominată de cunoștințe politice relativ stabile, interese comune structurate ale grupurilor, norme politice interiorizate prin experiență colectivă. Conștiința politică comună servește acțiunilor de grup politic bazal. Conștiința politică structurată superior se prezintă ca o concepție politică unitară despre societate ca un tot și ca o doctrină politică ce convertește ideile privitoare la stările de fapt în norme generale de acțiune pentru schimbarea ordinii sociale în conformitate cu interesele clasei reprezentate. În continuarea acestor forme structurate, există **programul politic, parte integrantă a conștiinței politice, care vizează direct îndeplinirea concretă a scopurilor fundamentale ale clasei politice reprezentate.**

Sfera de cuprindere a instituțiilor politice.

Instituțiile politice, spre deosebire de cele care au caracter cultural, religios, social etc., sunt create în scopuri ce au legătură cu puterea de stat, cu participarea la putere și la conducerea societății. Astfel de instituții politice sunt: Parlamentul, Guvernul, Șeful statului, partidele politice etc. Acesta este și motivul pentru care vom analiza la materia „Instituții politice” acele instituții care au legătură cu puterea de stat, deoarece știința dreptului constituțional are ca obiect, în primul rând, acele structuri politice ce sunt reglementate de norme de drept și sunt investite cu autoritate ce ține de dreptul public.

Nu doar instituțiile politice care fac parte din tradiționala separație a puterilor în stat sunt analizate ca instituții politice, ci și altele, precum partidele politice, pentru că și acestea au o legătură, directă sau indirectă, cu exercitarea puterii de stat. Partidele politice, fie participă la guvernare, fie își concentrează eforturile în direcția cuceririi puterii și a exercitării acesteia. Așadar, **sfera instituțiilor politice este mult mai largă decât sfera instituțiilor statale.**

În doctrina dreptului constituțional, instituțiile politice au fost definite fie ca organe însărcinate să realizeze puterea politică și normele privitoare la această organizare (Joan Muraru, Elena Simina Tănăsescu), fie ca organisme sau instituții

care concură individual, și toate împreună, la exercitarea unitară a puterii politice (Cristian Ionescu), fie ca sistem de reguli ale jocului politic (Dan Claudiu Dănișor). Toate aceste definiții fac referire la stat, la organismele de exercitare a puterii și la guvernare. Fiecare dintre aceste instituții politice au anumite funcții, o organizare proprie și metode specifice de activitate prin care participă la procesul de guvernare.

Trăsăturile instituțiilor politice.

Instituțiilor politice li se pot atribui o serie de trăsături. Astfel:

a) instituțiile politice sunt formate dintr-un colectiv de indivizi.

Nu există instituții politice în afara asocierii unui grup de indivizi care au concepții și idei asemănătoare;

b) instituțiile politice sunt un sistem de reguli. Instituția politică adaptează faptele sociale în funcție de finalitatea propusă;

c) instituțiile politice, ca și cele juridice, sunt un sistem durabil în timp. Un fapt politic izolat nu poate crea o instituție politică;

d) instituțiile politice au o finalitate proprie. Această finalitate este reprezentată de exercitarea puterii în numele unei colectivități (ex. în numele poporului);

e) instituțiile politice privesc un grup distinct de relații sociale. Este vorba despre acele relații sociale care se referă la exercițiul puterii (ex. câștigarea puterii, exercițiul puterii, menținerea puterii);

f) instituțiile politice sunt o „totalitate ierarhizată”, deoarece ierarhizarea regulilor de comportament este o trăsătură generală a sistemelor sociale.

Noțiunea de instituții politice.

Așadar, pornind de la aceste definiții și trăsături, putem spune că **instituțiile politice însumează totalitatea organismelor politice statale și nestatale ale cetățenilor prin intermediul cărora se exercită puterea politică într-o țară sau într-o entitate cu caracter statal.**

Secțiunea a 2-a. Relația dintre „instituțiile politice” și „instituțiile juridice”

Din perspectiva dreptului constituțional, cele două noțiuni sunt strâns legate și corelate între ele. Văzute matematic, cele două noțiuni au sfere de cuprindere diferite, dar care, pe alocuri, se intersectează. **Nu toate instituțiile juridice sunt și instituții politice** (ex. instituția căsătoriei sau instituția prescripției), după cum nu toate instituțiile politice sunt și instituții juridice (ex. grupurile de lobby sau de presiune).